

*Шульга Світлана Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра аудиту та підприємництва,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ЗМІНА ВИМОГ ДО ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ АУДИТОРА З УРАХУВАННЯМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Зміна вимог до регулювання здійснення аудиторської діяльності на міжнародній арені, призвела до поступової трансформації статусу аудиторів, а також вимог до осіб, які мають намір стати аудиторами. В сучасних умовах значно посилені приписи в частині формування належної професійної компетенції аудитора, змінився порядок набуття статусу аудитора та сформувався оновлений механізм безперервного навчання аудиторів. Прийняття закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” від 21.12.2017 р. № 2258-VIII стало початком реформування правового статусу аудитора з урахуванням євроінтеграційних процесів та сформувало принципово нову схему допуску до професії.

Професія аудитора вимагає від її представників наявність різнобічних знань та практичних навиків і здібностей. В умовах глобалізації до кваліфікації незалежних аудиторів висуваються найвищі вимоги. На тлі переходу України до прискореного впровадження Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності формується система нових професійних вимог до аудитора. Зокрема, знання Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку є однією з вимог до аудиторів, які проводять аудит підприємств, які належать до підприємств суспільного нагляду та підприємств, які зобов'язані проводити обов'язків аудит.

“До того, що Україні досі триває процес впровадження МСФЗ, додаються специфічні галузеві проблеми, такі як відмінності стандартів роботи українських та міжнародних компаній, відсутність системи страхування аудиторських ризиків, недостатній рівень підготовки українських бухгалтерів та аудиторів (особливо щодо застосування міжнародних стандартів). На жаль, сьогодні в Україні немає необхідного числа аудиторів, що мають достатню кваліфікацію для перевірки фінансової звітності, складеної за МСФЗ.” [2, с. 1278].

Наявність високого рівня знань в сфері практичного застосування МСФЗ, розуміння методології складання фінансової звітності та розкриття інформації на основі застосування міжнародних стандартів, дотримання принципу професійного скептицизму безпосередньо впливають на якість надання аудиторських послуг.

Зміна економічних умов господарювання, нестача висококваліфікованих фахівців, відтік кадрів за кордон призводять до перегляду та модифікації професійних компетенцій аудитора. На рівні держави відбуваються спроби реформування вищої освіти шляхом синтезу науки та практики з метою формування фахівців, які б відповідали вимогам сьогодення. Конкурен-

спроможність фізичних осіб, які прагнуть стати аудиторами безпосередньо залежить від якості їх підготовки та формування компетенції. Забезпечити високу якість підготовки аудиторів можливо лише за умови врахування сучасних змін на ринку праці та формування належних професійних знань, вмінь, формування професійних цінностей з урахуванням викликів ринку.

У Випуску 1 “Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності” Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників наводяться професійні вимоги до аудитора. Зокрема, відповідно до зазначеного документу аудитор повинен знати: законодавчі та нормативні правові акти, методичні матеріали, які стосуються виробничої і господарської діяльності підприємства, установи, організації; ринкові методи господарювання, законодавчості та особливості розвитку економіки; трудове, фінансове, податкове і господарське законодавство; порядок ведення бухгалтерського обліку і складання звітності; методи аналізу господарсько-фінансової діяльності підприємства, установи, організації; правила проведення перевірок і документальних ревізій; грошовий обіг, кредит, порядок ціноутворення; умови оподаткування юридичних і фізичних осіб; правила організації та ведення бізнесу; етику ділового спілкування; економіку, організацію виробництва, праці та управління; порядок оформлення фінансових операцій і організацію документообігу; чинні форми обліку та звітності; правила та норми охорони праці [4]. Аналізуючи зазначені вимоги, можна констатувати, що їх перелік є обмеженим і таким, що лише частково відповідає вимогам сьогодення.

Здатність аудитора на високому рівні виконувати професійні обов’язки з урахуванням законодавчих змін та впливом євроінтеграційних процесів, тісний взаємозв’язок компетенцій аудитора з професійним судженням, посилення відповідальності аудитора за якість надання аудиторських послуг призводить до розширення та трансформації складових професійної компетенції аудитора.

Розширення соціально-поведінкових, когнітивних та професійних знань та вимог до представників аудиторської професії. Процеси євроінтеграції призводять до необхідності постійного саморозвитку та опанування міжнародного досвіду, знання іноземної мови та практики застосування міжнародних стандартів аудиту та бухгалтерського обліку. На сьогодні статус аудитора передбачає формування висококваліфікованого працівника, який володіє різносторонніми знаннями, навиками та вмінням, опанування яким забезпечить високу якість надання аудиторських послуг. Зазначена зміна моделі професії аудитора накладає відбиток на організацію системи контролю якості аудиторської фірми. Враховуючи, що однією із складових системи контролю якості є відповідність політики та процедур щодо людських ресурсів.

Зміна професійних вимог до професії аудитора призвела до необхідності врегулювання на законодавчому рівні призначення ключових партнерів з аудиту. Законом України “ Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [3] внесено зміни в частині визначення ключових партнерів з аудиту, проте не визначені особливості їх призначення, ротації та встановлення розмірів оплати праці. Тому важливим на

сьогодні є розробка внутрішньо фірмового стандарту з питань оплата праці та політика ротачії ключових партнерів з аудиту.

“Внутрішньофірмові стандарти аудиту повинні розроблятися на основі чинних законодавчих актів та нормативних документів з врахуванням вимог Міжнародних стандартів аудиту, тобто повинні лише доповнювати, конкретизувати і уточнювати їх положення. Вони є свідченням професіоналізму діяльності аудиторської фірми, тому повинні містити конкретні практичні рекомендації, які дозволяють аудиторам чітко визначати порядок своїх дій при взаємовідносинах з клієнтом, а також під час планування, перевірки і оформленні результатів аудиту, що в свою чергу забезпечить належну якість аудиторських послуг” [6, с. 300].

Бондар В.П., Бондар Ю.В. наголошують на наступних перевагах застосування внутрішньофірмових стандартів та їх значенні для підвищення якості надання аудиторських послуг: “удосконалення організаційної структури фірми; збільшення обсягів виконаних робіт; удосконалення процесу аудиту; дотримання вимог чинного законодавства; зменшення трудомісткості перевірок; розширене залучення асистентів до перевірок” [1, с. 51]. Проте на сьогодні спостерігається ситуація коли трудомісткість процедур розробки внутрішньофірмових стандартів призводить до низького рівня його використання в діяльності суб’єктів аудиторської діяльності.

Зазначений недолік зумовлений також тим, що “в міжнародних стандартах аудиту відсутні норми, які б прямо містили вказівки щодо необхідності розробки внутрішніх стандартів. Проте, певна загальність міжнародних стандартів аудиту, наявність варіативності окремих положень та можливостей вибору, вказівок щодо використання тих або інших методів і процедур на власний розсуд аудитора вимагає створення певних регламентуючих документів для підвищення рівня організації праці аудиторів. Внутрішні стандарти повинні бути деталізацією міжнародних стандартів аудиту, вони повинні «доводити» вимоги загальноприйнятих стандартів до рівня конкретних методик та конкретних вказівок конкретним виконавцям, які здійснюють аудиторську перевірку” [5, с. 311].

Розробка та затвердження Внутрішньофірмового стандарту субекта аудиторської діяльності “Ключові партнери з аудиту” сприятиме встановленню чітких та єдиних вимог в частині регулювання питань встановлення вимог до ключових партнерів з аудиту та їх призначення, ротачії, оплати праці та інших питань. Наявність зазначеного стандарту сприятиме також підвищенню рівня організації системи контролю якості субекта аудиторської діяльності. Враховуючи відсутність єдиних вимог до формування змісту та структури внутрішньофірмових стандартів аудиторської фірми, пропонуємо наступне змістовне наповнення Внутрішньофірмового стандарту суб’єкта аудиторської діяльності “Ключові партнери з аудиту” (рис. 1).

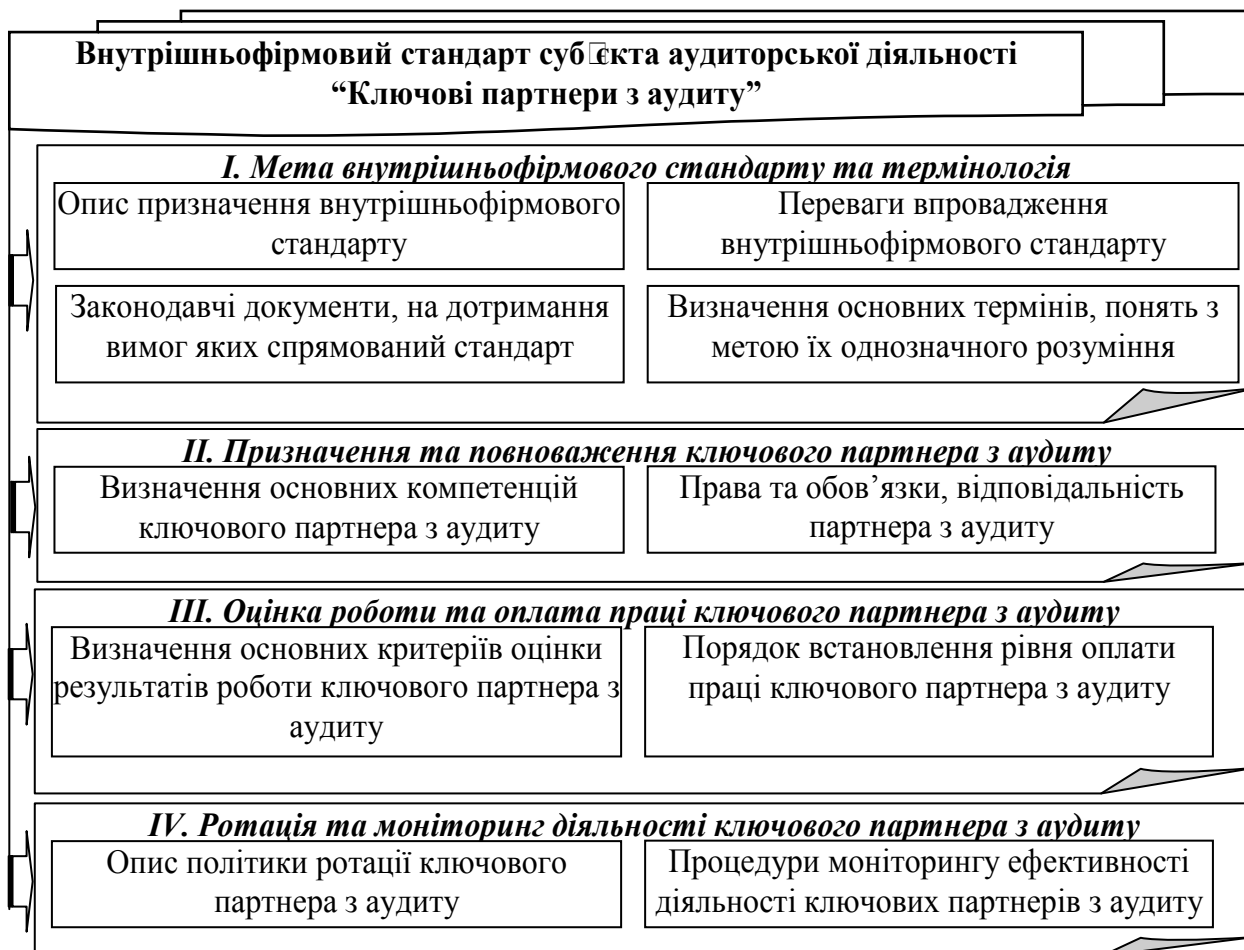


Рис. 1. Запропонована структура Внутрішньofірмового стандарту суб'єкта аудиторської діяльності “Ключові партнери з аудиту”

Розробка запропонованого Внутрішньofірмового стандарту суб'єкта аудиторської діяльності “Ключові партнери з аудиту” забезпечить документальне підтвердження положень, які розкриваються у Звіті про прозорість, сприятиме забезпеченню контролю якості в частині його складової людські ресурси та зниженню ризиків, а також посилити нагляд й додатковий контроль за ефективність виконання свої обов'язків ключовими партнерами з аудиту.

Список використаних джерел

1. Бондар В. П., Бондар Ю. В. Якість в аудиті та деякі аспекти в управлінні якістю // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. 2015. Вип. 1. С. 36-66
2. Кашперська А. І. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні // Економіка і суспільство. 2018. Вип. 19. С. 1272-1281
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
4. Про затвердження Випуску 1 “Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності” Довідника кваліфікаційних характеристик професій: Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 № 336. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0336203-04>

5. Шалімова Н. С. Внутрішні стандарти аудиторського підприємства: сутність та необхідність розробки // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. Кіровоград: КНТУ, 2006. Вип. 10, Ч. 2. С. 304-313.

6. Щирба М. Т. Внутрішньофірмова стандартизація аудиту // Інноваційна економіка. 2013. № 7. С. 297-302